

De 150 dagen van Boel

Een kommentaar...

MIEL DULLAERT

Geboren op 30 november 1948 te Merksem.

Licentiaat Sociologie (KUL, 1972).

Van 1972 tot 1978 stafmedewerker bij de Intercommunale Vereniging van het Land van Waas s.v. en sociaal-kultureel werker in de VZW Opbouwwerk Waasland.

Vanaf juni 1978 redakteur bij het weekblad RODE VAAN. Erkend beroepsjournalist. Lid Centraal Komitee KPB.

Deze kommentaar op de vijf maand durende staking van de 2000 scheepsbouwers van de Boelwerf te Temse is geschreven op een ogenblik dat ook de scheepsbouw niet ontsnapt aan de crisis, en deze akute vormen begint aan te nemen, tenminste voor wat de scheepswerf Cockerill-Yards betreft van Hoboken.

Het Cockerill-patronaat eist 400 miljoen fr. van de overheid en is gaan aankloppen bij de ontslagnemende regering Eyskens. De 3000 scheepsbouwers van Cockerill beleven onzekere dagen.

Boelwerf blijkt vooralsnog niet zo'n grote moeilijkheden te kennen. Wel zal de geplande samenwerking met Cockerill bijkomende moeilijkheden kennen door de financiële perikelen van de werf te Hoboken. Maar ook bij Boel probeert het patronaat zijn moeilijkheden af te wentelen. De 128 afgedankten zijn er de konkrete illustratie van. Van april tot september 1981 gingen de Boelwerkers daartegen in staking. Een uitzonderlijk lange staking die, een paar maand na de feiten, een kritisch onderzoek vraagt. Hopende dat deze kommentaar mag aanzetten tot bezinning en debat in functie van een nog betere aanpak van de strijd tegen de crisis.

Oktober 1981

Men mag aannemen dat tot ca 1977 er in de landen van de Europese Gemeenschap zo'n 400.000 personen rechtstreeks tewerkgesteld waren in de scheepsbouwbedrijven en dat ca 1 miljoen mensen voor de scheepsbouw in de toeleveringsbedrijven actief zijn. Ook in deze sektor ging de tewerkstelling achteruit. Volgens de gegevens die verstrekt werden op de 8ste wereldconferentie van de Internationale Metaalarbeidersbond voor scheepsbouwnijverheid (1980) zijn sinds 1977 zo'n 250.000 arbeidsplaatsen op wereldvlak verloren gegaan.

België behoort tot de kleinere scheepsbouwlanden. Wanneer je de Boelwerf neemt, plus de Cockerill-werf van Hoboken en de Belgian Shipbuilders Corporation (B.S.C.) die de werven van Langerbrugge, Fulton Marine en Meuse omvat, dan komen we (met toeleveringsbedrijven erbij) tot een tewerkstelling van ca 15.000 personen (door afvloeiingen en afdankingen zal dit cijfer van 1976 nu een paar duizend lager liggen).

De jaren zeventig mogen beschouwd worden als de expansieve jaren van de scheepsbouw in ons land. De produktie steeg in die jaren gemiddeld met zowat 7%. De produktie in de landen van de EEG plus Spanje, Portugal en de Skandinavische landen, steeg in die jaren met 3,4%, terwijl de wereldproduktie steeg met 5,1% per jaar.

Op de 8ste wereldconferentie voor de scheepsbouw werden twee hoofdproblemen van de sektor aangesneden. Vooreerst, zeggen de vakbonden, wordt de konkurrentie vervalst door de te **lage lonen in de ontwikkelingslanden**. De vakbonden eisen dat het basisloon in die landen zou geëerbiedigd worden en dat de vakbonden daar over hun syndikale rechten zouden kunnen beschikken, "teneinde aan de uitbuiting van een groep arbeiders van de scheepswerven, vergeleken met de arbeiders van andere werven, een einde te maken".

Het tweede hoofdprobleem is dit van de **staatstoelagenoorlog** die de verhoudingen op wereldvlak scheef trekt. Op het kongres toonde de Deense delegatie aan dat sinds 1975 de staatstoelagen aan de scheepsbouwnijverheid vervienvoudigd zijn. "Deze vorm van protektionisme zal leiden tot een economische wereldoorlog voor het vervoer ter zee, de scheepsbouw en scheepsherstellingen en leidt uiteindelijk tot zeer ongunstige voorwaarden voor de sociale vooruitgang van de scheepsbouwers", stelden de syndikalisten op dit wereldkongres.

Een paar voorbeelden kunnen volstaan om vast te stellen hoe ver dit protektionisme kan gaan. In 1977 kregen de scheepsbouwers uit de V.S.A. 700 miljoen dollar steun. Die subsidies werden opgedeeld in steun aan de rederijen en aan de scheepsbouw. De Amerikaanse regering betaalt het verschil tussen de hogere bouwpijs op een Amerikaanse werf en de lagere prijs die de reder kan bekomen bijv. op een Japanse werf. In Frankrijk bijv. werd een stelsel ingevoerd van dekking van het inflatierisiko. Mits jaarlijks een premie te betalen kunnen de scheepsbouwers

zich vrijwaren tegen de door de inflatie veroorzaakte stijging van de produktiekosten. Een staatsagentschap — Coface — onderschrijft deze prijsgarantie.

In België wordt geen rechtstreekse overheidssteun verleend aan de scheepswerven. Wel worden krachtens de wet van 1948 voordelige leningen toegestaan aan de Belgische rederijen. In het Boel-konflikt zal deze wet uit de schuif gehaald worden door gewezen eerste-minister Eyskens. In principe is het niet noodzakelijk dat de reders hun schepen in België laten bouwen om van de voordelen te genieten. De kredietvoorwaarden zijn variabel. Het krediet dat normaal gegeven wordt kan tot 70% van het investeringsbedrag gaan en heeft meestal een looptijd van 15 jaar en een rentevoet van 4 tot 5%. In 1976 werd onderhandeld over een aanzienlijke vermindering van de rentevoeten. Ook over het optrekken van het plafond werd onderhandeld. Zo zou men tot 80% van het investeringsbedrag kunnen gaan.

Van schuit tot schip

In de eerste helft van de vorige eeuw ontstond aan de scheldboorden van Antwerpen, Temse de scheepsbouwnijverheid. In 1928 bouwde Bernard Boel, een vaardig smid en schrijnwerker, daar zijn eerste schuiten. Meer dan 100 jaar zou 'een Boel' de scheepswerf te Temse leiden. Cockerill-Hoboken ontstond in 1845. Toen het Luikse bedrijf Cockerill op 30 november 1845 een kontrakt ondertekende voor de bouw van de eerste postboten ('mailboten') voor de lijn Oostende-Dover was de Waalse scheepsbouwer verplicht uit te kijken naar een werf die aan dieper water lag dan dat van de Maas. Op 23 december 1845 werden de vroegere scheepswerven van Napoleon ten zuiden van Antwerpen in huur overgenomen van het leger. Momenteel is de werf gevestigd op het grondgebied van de gemeente Hoboken.

Daarjuist zegden we dat Boel meer dan 100 jaar zijn werf zou leiden. Midden de tweede wereldoorlog, in 1943, werd de toenmalige burgemeester van Temse, Frans Boel, opgevolgd door zijn schoonzoon G. Van Damme. Op zijn beurt werd Philippe Savereys, schoonzoon van G. Van Damme, beheerder en directeur-generaal van de scheepswerf.

De expansie van Boel noopte de eigenaars ertoe in 1969 de "NV Scheepsbouwswerven Jos Boel en Zonen" op te splitsen in vier firma's. Er ontstond Almabo (beheer, exploitatie en investeringen), Alobomar en Bocimar (beheer, aankoop en bevrachting van schepen) en tenslotte bleef de Boelwerf over voor de eigenlijke scheepsbouw. De Boelwerf wordt momenteel volledig gekontroleerd door Esdam, een subholding van de holding Almabo. In Esdam bezit Almabo 26,1% van het kapitaal, de families Boel en Van Damme 70%. Het kapitaal van Almabo is voor 36% in handen van de familie Boel en voor 62% in handen van de familie

Van Damme. Almabo heeft niet alleen belangen in de scheepsbouw, -herstelling en -recycling maar ook in het vervoer, verzekeringen, fotochemie, en de Vlaamse Uitgeversmaatschappij (VUM) die de Standaard en het Nieuwsblad uitgeeft.

Zowel op het vlak van de rederijen, als de scheepsherstelling en de scheepsbouw is men nu gekomen tot een verregaande vorm van samenwerking. De samenwerking tussen Boelwerf en Cockerill is een paar weken na het einde van de staking officieel medegedeeld en wordt bij het ter perse gaan doorkruist door de financiële moeilijkheden bij Cockerill. Voor wat de rederijen betreft kwamen de voornaamste redersgroepen tot een samenwerkingsvorm. Het gaat hier om de CMB (Compagnie Maritime Belge) van de Société Générale en Almabo-Ahlers via Bocimar. Beide groepen wilden via een reeks onderlinge participaties komen tot een samenwerking tussen de lijnvaart, waarin de CMB nummer één is, en de trampvaart waarin de rederij Bocimar gespecialiseerd is. Ook op het vlak van de scheepsherstelling kwam men tot een verregaande vorm van samenwerking, ja zelfs tot een fusie. Mercantile en Beliard-Murdoch te Antwerpen fuseerden. In deze fusie, opgevat als een rationalisatie-operatie, zaten een heleboel sociaal nadelige maatregelen die met goedkeuring van o.m. de vakbondsleiders werden doorgedrukt. Zo werd een directe loonsvermindering van 4% toegepast en werd tegelijk een topzwaar kader van beide bedrijven intact gehouden.

De bekendmaking van de samenwerking tussen Boelwerf en Cockerill is zeer recent. De samenwerking moet operationeel worden vanaf 1 januari 1982. In een eerste fase zullen de commerciële diensten en studiediensten gefusioneerd worden. Ook wordt overwogen tot dezelfde aankooppolitiek over te gaan. Ook hier zullen ondanks geruststellende verklaringen nadelige sociale gevolgen inzake afvloeiingen en loonverlies niet op zich laten wachten als de vakbonden zich niet schrap zetten.

De scheepsbouw vormt een knooppunt van Vlaamse, Duitse en Belgisch-unitaire machtsgroepen van het kapitalisme in Vlaanderen. Die invloed reikt over het strikt economische tot ver in de ideologische belangenbehartiging via massaal verspreide dag- en weekbladen van de Vlaamse Uitgeversmaatschappij. Dit knooppunt wordt uitstekend gepersonifieerd in de persoon van Philippe Saverys, Boelbaas, die daarenboven nog Fabrimetalvoorzitter is.

'De Zaat'

De ingenomen oppervlakte van de Boelwerf bestrijkt momenteel zo'n 85 ha. Nieuwe schepen worden in hoofdzaak op drie hellingen gebouwd. Op twee daarvan worden de schepen zijdelings te water gelaten. In 1976 werd een nieuw bouw- en uitrustingsdok in gebruik genomen waardoor

de bouw mogelijk werd van schepen tot 180.000 tdw. Naast de scheepsbouw worden op de werf ook allerlei staalkonstrukties gebouwd, zoals sluisdeuren, bruggen, vlottende kranen, en dgl. In het kader van een samenwerkingsakkoord met het Franse bedrijf "Constructions Métalliques de Provence" werd die activiteit nog uitgebreid tot de bouw van tanks, sferen en allerlei apparaten voor de nucleaire industrie en voor het opslaan van allerlei vloeistoffen zoals chemische en petrochemische producten en vloeibaar gemaakte gassen. De produktiekapaciteit van Boel, uitgedrukt in aantal tonnen verwerkt staal is maximaal 60.000 ton per jaar. In de praktijk werd er echter slechts voor gemiddeld 30.000 ton staal per jaar verwerkt. Met het huidig orderboek is de bezetting voor volgend jaar voor 80% gewaarborgd.

Per 31 december 1980 kende Boel een personeelseffektief van 2.653 personen waarvan 2041 arbeiders en 612 bedienden. De jongste jaren is het personeelseffektief teruggelopen. Terwijl er in 1976 nog 2.995 personeelsleden waren, is dit sedertdien konstant verminderd. Op de werf zijn heel wat beroepsgroepen werkzaam maar het grootst in aantal zijn de paswerkers, buizenleggers, lassers en monteerders.

Belangrijk voor een goed begrip van één van de oorzaken van de staking is, dat in het jaarverslag van 1980 inzake vooruitzichten van de personeelsbezetting er op geen enkele manier sprake is van afdankingen. Wel staat er: "wanneer we het orderboek bekijken blijkt dat er in de eerste helft van 1981 weinig beurtwerkloosheid zal zijn. Na het verlof zou de toestand ingrijpend kunnen veranderen indien er geen bestellingen worden genoteerd. Evolueren de zaken gunstig dan zal men nochtans een tijdelijke werkloosheid in het derde kwartaal niet kunnen vermijden". Een van de pogingen om de syndikale macht en de sociale verworvenheden van de Boelarbeiders te ondermijnen is het systematisch **inschakelen van onderaannemers**. De reden trouwens waarom de Boelwerkers in verzet kwamen tegen het onderaannemingsbedrijf Electro-Power. Ook beperkt het patronaat de rol van de syndikale delegatie tot een minimum door het bombastisch uitbouwen van de personeelsdienst. Deze dienst tracht, over de hoofden heen van de vakbonden, het personeel te benaderen voor zijn problemen. Zo werd op de Boelwerf een zelfstandige dienst voor 'Informatie en Communicatie' opgericht. Ook wordt groot belang gehecht aan bedrijfsbladen zoals 'De Zaat' en de maandelijkse publikatie 'Chef'. Deze publikaties speelden een belangrijke rol om de stakers te belasteren, valse geruchten te verspreiden en nog veel van dat moois.

De direkte druk van het patronaat op de arbeiders wordt scherper. Zo nam het Boelpatronaat een initiatief om het lager kader te laten werken in een werkgroep die het "arbeidsreglement van de werf kritisch zou onderzoeken om bepaalde punten te verduidelijken of nauwkeuriger te omschrijven". Toeval of niet, de werkgroep verkoos volgens het patronaat

unaniem te starten met de bespreking van de aanwezigheid op het werk. Deze en andere factoren maakten duidelijk waarom de stakers zo hardnekkig waren en na 22 weken bereid waren met 62,5% van de uitgebrachte stemmen verder te staken.

Vaak haalt het patronaat het argument van de loonkosten aan om een politiek van sociale afbraak te volgen. Maar als je het lijstje overloopt van de kostprijsstijgingen dan blijkt hoe demagogisch dit argument is. Zelfs Savereys moet erkennen dat de loonkosten op Boelwerf niet zo hoog zijn. In het magazine 'Trends' stelde hij dat: "de loonkost in 1976 in de VSA 7,06 dollar is, in Zweden 8,07 dollar, in Duitsland 7,45 dollar, in Nederland 6,87 dollar en in België ca 6 dollar. In Japan is de loonkost het laagst en komt men op 4,11 dollar".

Gezien de feitelijke loonmatigingspolitiek die in de hoog ontwikkelde kapitalistische landen gevolgd wordt mag men aannemen dat deze verhouding sinds 1976 niet grondig veranderd is. Wat wel sterk gestegen is in kostprijs zijn de grondstoffen. Voor staal bijv. steeg de prijs met 10%, de prijs van aluminium steeg van 60,57 fr/kg naar 66,53 fr/kg terwijl hij in 1980 tot 74,94 fr/kg steeg. Ook voor petroleumprodukten werd een grote prijsstijging vastgesteld. In 1979 werd een prijsverhoging genoteerd van ca 54% voor gasolie. In 1980 steeg de prijs nog eens met 10%. Koperen buizen, bronzen gietwerk, spaanderplaat en isolatiemateriaal stegen met 10 tot 20%!

Waarom zijn de Boelarbeiders strijdbaar ?

De laatste tien jaar hebben de Boelarbeiders zich een kapitaal aan strijdervaring opgebouwd. We herinneren ons de staking in 1971, de strijd tegen de privé-militie Intergarde, de strijd in 1977 met lock-out en de strijd tegen de onderaannemers.

Scheepswerven zijn over het algemeen burchten van syndikale strijdbaarheid. Niet alleen de Boelwerf heeft die reputatie maar ook de werven in andere Europese landen van Glasgow tot Gdansk. Scheepsbouwers werken enigszins als modern geschoolde ambachtsmannen. Zij zien hun arbeidsprestaties evolueren vanaf de aanvoer van de grondstoffen over de tekenplank tot aan de feestelijke tewaterlating van het eindprodukt: het schip, dat op Boelwerf dan nog vaak een uiterst technologisch verfijnd produkt in zijn genre is. Wat de scheepsbouwers doen maakt deel uit van een overzichtelijke arbeidsverdeling die zij kunnen situeren in het groter geheel van de opbouw van het schip. Dit alles heeft voor gevolg: een grote beroepsfierheid en zelfzekerheid. Daarbij komt dat aan het werk hoge persoonlijke eisen worden gesteld.

De scheepswerven zijn na de tweede wereldoorlog uitermate winstgevend geweest. Er viel wat te verdelen. In 1975 bijv. was er op de Boelwerf een nettowinst van 126,9 miljoen maar de opslag voor de arbeiders was 0

fr. Tegelijk ontdekten de arbeiders dat ca 50 kaderleden in 1976 samen een kadeau kregen van 30 miljoen fr.

Belangrijk is dat op Boel speciale syndikale verhoudingen voorkomen die enigszins uitzonderlijk zijn in Vlaanderen. Ook bij Boel bestaat een numeriek ACV-overwicht. Maar dit overwicht wordt niet gebruikt om de strijdbaarheid te fnuiken. Integendeel, de ACV-ers zijn er zeer strijdvastig.

Het ACV-overwicht wordt niet gebruikt om het vakbondsfront op te blazen, integendeel zelfs de liberale vakbond heeft zijn plaats daarin. Het ABVV op Boel speelt een even belangrijke rol. Hoewel in de minderheid zijn deze militanten, zelfs met de klassieke wrijvingen, loyaal in het front wat voor hen niet moeilijk is vermits zij hun eigen doktrine en programma ernstig nemen.

De vraag die men zich kan stellen is waar die ACV-ers dan hun 'mosterd' gehaald hebben? Belangrijke ACV-militanten w.o. J. Cap en ex-ACV-er K. Heirbaut maakten in de sociaal-kulturele beweging van de kristelijke arbeidersbeweging kennis met begrippen zoals klassenstrijd, zelfbestuur, kapitalisme, socialisme,... Wanneer je dat dan elke dag aangevuld ziet met praktische ervaringen is de basis gelegd voor een klassebewust syndikalisme. In vele ACV-middens worden vaak positieve ervaringen op het bedrijf geneutraliseerd door sterk uitgebouwde parochiale verenigingen rond de kerktoren waar, onder stimulans van de lokale onderpastoors, een conservatief ideeëngoed wordt ingelepeld. Blijkbaar zijn een aantal ACV-ers aan die invloed ontsnapt, vnl. de jongere. Een tendens die zich o.i. versterkt.

Ook moet rekening worden gehouden met het feit dat de arbeidersklasse op Boel nog vrij jong is. Vele Boelarbeiders zijn vaak, zoals de meeste in Vlaanderen, slechts de eerste of tweede generatie arbeiders. Het Waasland, de streek tussen Gent en Antwerpen waar de Boelwerf gevestigd is, was tot ca 1965 een relatief zwak éénzijdig (textiel)geïndustrialiseerd gebied. Tot vlak na de tweede wereldoorlog was het ambachtswezen er sterk ontwikkeld. Boelarbeiders, ouder dan 50 jaar, zijn vaak zonen geweest van bijv. klompenmakers of indien jonger waren hun grootouders ambachtslui.

We hebben weinig stakingen gekend in Vlaanderen die vijf maand lang werden volgehouden en zelfs langer indien de strijdbaarheid van de arbeiders niet gebroken zou geweest zijn door de syndikale leiding die ingreep door de stakers geen stakersgeld meer uit te betalen.

Eén van de redenen is dat de leidende krachten van het militantenkader verder gaan dan een eng bedrijfsgebonden visie op de syndikale strijd. De strijdvormen die werden gekozen tijdens de voorbije staking vonden ook hun inspiratie in de socio-kulturele sfeer. De 'mars van de 128' was uniek in zijn genre. Verwijzen we ook naar het socio-kultureel weefsel dat de Boelarbeiders zich hebben weten op te bouwen (Boelsingers,

militanten actief in toneelgroepen, diaclubs,...). Ook de sociaal-kulturele takken van de arbeidersbeweging speelden een actieve rol in de staking. Zo gezien bouwen de Boelarbeiders zich een 'mentale terugvalbasis' op die zijn nut heeft wanneer de strijd niet intens is. Anders gezegd, de militanten zien in dat ook de niet-direkte klassenstrijd van zeer groot belang is.

Het voluntaristisch element in de strijd van de Boelwerkers weegt sterk door. Steunend op een aantal basisinzichten én hun konkrete ervaring zien zij de arbeidersbeweging als een actieve deelnemer aan het historisch proces. Deze houding doorbreekt een verstikkend determinisme in de arbeidersbeweging, een zich fatalistisch ondergeschikt maken aan objectieve en politieke omstandigheden zonder kans te zien op actieve interventies van het menselijk handelen. Nochtans kan de vraag gesteld worden of de 2000 Boelstakers niet in hun aktie van 22 weken gebotst zijn **op de grenzen van hun voluntarisme?**

Wat vriend en tegenstander verbaasde was de hardnekkigheid van de staking. In deze vaststelling is het o.i. belangrijk te weten dat doorheen een ver doorgevoerd proces van vakbondsdemokratie de Boelarbeiders zich een eigen identiteit veroverd hebben. Zij hebben sinds jaren een positief beeld van zichzelf opgebouwd. Hun optreden en aktievormen zijn bijgevolg niet enkel een zich afzetten tegenover het patronaat maar ook de uitdrukking geworden van hun eigen rol in het emancipatieproces van de Vlaamse arbeiders. Zij hebben in hun vijf maand durende staking de begrippen strijdsyndikalisme, werkverdeling,... die vaak gebruikt en daardoor uitgehold worden terug inhoud gegeven. Die eigen identiteit heeft de strijd van de Boelarbeiders een grote waardigheid gegeven, een strijd waardoor het mogelijk werd dat 2000 Boelarbeiders in grote kalmte de tuin betraden van grote baas Savereys en langs de achterdeur een 'C4-ontslagbrief' aan hun grote baas gingen afgeven. Dat maakt het ook mogelijk dat in het heetst van de strijd Savereys zich kon veroorloven tussen het stakingspikket gratis te luisteren naar een solozang van ex-hoofddelegee De Staelen. Het was ook niet toevallig dat vakbondsleider John van den Eynden weigerde aan het TV-programma 'Konfrontatie' deel te nemen als een syndikaal verantwoordelijke van de Boelwerf eraan meedeed.

Als je al het voorgaande in ogenschouw neemt zou je bijna gaan besluiten dat de Boelwerkers geen enkele strijd die ze aangaan kunnen verliezen. Toch zijn ze na 22 weken staking er niet in geslaagd de 128 afgedankte kollega's terug binnen te krijgen. Het werd niks: de 128 blijven buiten.

Een staking zonder politiek?

De aandachtige lezer heeft totnogtoe nauwelijks iets over politiek

gelezen. Stond deze staking dan buiten de politiek? Zijn de Boelarbeiders dan loutere aktiesyndikalisten die geen enkele notie over politiek hebben?

Los van deze staking lanceerden de syndikale militanten op 3 september 1979 reeds een manifest waarin zij een alternatief soberheidsbeleid met konkrete voorstellen hard maakten. Dit manifest werd op grote schaal in een "Open Brief aan de regering en sociale partners" gericht. De kommunisten konden in die brief in belangrijke mate hun voorstellen herkennen. We herinneren ons heel goed dat de syndikale woordvoerders bij het begin van de staking stelden dat de "regering Eyskens de voorwaarden kreëert voor het patronaal offensief". Er werden tijdens de 22 weken durende staking konkrete stappen gezet naar de centra van politieke besluitvorming (parlement, gemeenteraad van Temse).

Al deze stappen leidden o.i. tot een **embryonale** politisering van het konflikt en dwong de regering in woorden te erkennen dat de eisen van de stakers gegrond waren. De afdankingen raakten echter heel het sociaal overleg, het politiek reformisme van ACW- en SP-verkozenen, de rol van de overheden in de verhouding tussen arbeid en kapitaal, de rol van de gemeenschapsgelden, de betekenis van afgesloten kollektieve arbeidsovereenkomsten op regionaal en nationaal vlak... Nog nooit was de evidentie zo duidelijk tussen de strijd op Boel en de ruime politiek-sociaal-ekonomische kontekst. Toch is het nooit gekomen tot een politieke dynamiek aangepast aan de grote inzet van de strijd. Welke zijn hiervan de oorzaken? Men kan in een proeve van antwoord een hele reeks factoren naar boven halen.

Om te beginnen heeft **de partijpolitiek** de politisering van het Boelkonflikt tegengehouden. De partijpolitiek bestond uit **dubbelzinnige solidariteitsverklaringen** ofwel uit een zich ronduit **opstellen tegen de stakerseisen**. Voor het vervolledigen van het syndikaal front met een politiek front werd, behoudens door de kommunisten, geen enkel initiatief genomen. Scherper dan ooit kwam de gebondenheid van de ACW- en SP-politici aan een door Fabrimetal geïnspireerd beleid van de regering Eyskens tot uiting. Wat ook reeds meespeelde was de in de loop van de maanden april tot september 1981 algemeen verwachte vroégde verkiezingen. Dit versterkte uiteraard de enge partijpolitieke reflex bij SP- en ACW-verkozenen. Elkeen bleef liever op de eigen partijpolitieke steen stään.

Deze houding bevorderde de apolitieke zelfs anti-politieke reflex in het stakerskomitee. "Alles wat je wilt, zegden ze, maar houdt de politiekers buiten". Uiteraard verwarden ze de kruideniersmentaliteit van de elektorale berekeningen met het opbouwen van een politiek front dat uitsluitend zijn bestaansreden zou putten uit de bekommernis de zaak van de stakers vooruit te helpen in nauw overleg met het stakerskomitee en de vakbonden.

Welke was dan de houding van ACW- en SP-politici terzake ?

Van het **ACW** hoorden we niks. Enkel een mondelinge interventie van ACW-volksvertegenwoordigster Miet Smet die veeleer op de partijpolitieke toer ging dan konkreet een bijdrage te leveren tot een frontvorming op politiek vlak. Het is dan ook niet te verwonderen dat eerste minister Eyskens zich in die omstandigheden kon veroorloven te verklaren dat "de regering ter oplossing van het aanslepend konflikt overweegt bij Boel de wet van 1948 die goedkope scheepskredieten voorziet aan de reders in werking te stellen". Hiermee kreeg Boelbaas Saverys nog een extra steuntje van de regering.

In de staking hoorden we van ACV-hoofddelegee Jan Cap koud en warm blazen ten aanzien van het betrekken van de politieke dimensie in de staking. In debatten en algemene vergaderingen hoorden we positieve geluiden. Zo bijv. waar hij stelde dat "Saverys rijk geworden is met gemeenschapsgelden en nu het lef heeft 128 man af te danken die voor die gelden mede hebben ingestaan". Tezelfdertijd hoorden we van hem dat "Boelstakers de bal zouden mis slaan indien zij zich zouden verlaten op de politiekers, zij moeten op eigen slagkracht rekenen". De ACW-politici moeten met deze uitspraak erg ingenomen geweest zijn. In plaats van een "mars van de 128" naar het huis van ACW-verkozenen werd het een mars rond de dorpskern van de gemeente Temse.

Nochtans is de ontevredenheid groot over de houding van de ACW-verkozenen en hun slaafsheid aan de rechterzijde van de CVP. In de middens van de kristelijke metaalarbeiders gaan openlijk stemmen op voor de oprichting van een kristelijke arbeiderspartij, los van de CVP (zie hun jongste kongres). Die ontevredenheid ook bij de ACV-ers van Boel is er echter in geslaagd de ACW-verkozenen te dwingen zich de eisen van de Boelstakers eigen te maken en in een politiek front een voor de stakers en 128 afgedankten gunstige oplossing te bewerkstelligen.

De Boelstaking legde niet alleen het konflikt bloot tussen kapitaal en arbeid, tussen een sociaal-verzekeringssyndikalisme en een strijdend syndikalisme, tussen vakbondstop en -basis, maar ook tussen de oude sociaal-demokratie en de sociaal-demokratie 'new look'. Provinciaal PMB-sekretaris en SP-senator John Van den Eynden was in zijn 'optreden' tijdens de TV-uitzending 'Konfrontatie' één ergernis voor de jongere SP-kopmannen, waarvan de Waaslandse socialist F. Willockx, tevens PTT-minister in de vorige regering, één van de vaandeldragers is. Het bizonachtige optreden van Van den Eynden zijn we gewoon, het is zo oud als de arbeidersbeweging zelve. Deze keer werd zijn optreden n.a.v. het Boelkonflikt politiek afgestraft vermits hij voor de jongste verkiezingen van 8 november 1981 niet eens meer op een verkiesbare plaats gepolld werd voor de Senaatslijst van de SP-Antwerpen. Zijn optreden was trouwens niet alleen een kwestie van stijl. We zijn ervan overtuigd dat het Boelkonflikt anders zou verlopen zijn indien een meer

'verlicht' vakbondsleider had samengewerkt met zijn syndikale achterban van Boel.

De oude en jongere sociaal-demokraten vertonen heel wat verschillen in optreden en aksenten. Een hogere geschooldheid en meer zakelijkheid in de benadering van problemen kunnen positief uitmonden zoals bijvoorbeeld het optreden van PTT-minister Willockx in de uitbouw van de vrije radiozenders en de postcheque waar hij heel wat tegenwind ontmoet van de machtige financiële middens. Ook neemt hij kordaat afstand van korrumpie vakbondsfiguren die in de postsector lelijk hebben huisgehouden (Pireaux). Dit alles belet niet dat de jonge SP-kopman Willockx in het oude spoor van de sociaal-demokratie de fervente verdediger is van de ontwerpbegroting 1982 die een direkte aanval is op de welvaart en de sociale verworvenheden van de werkende bevolking.

Tijdens de Boelstaking legde SP-minister Willockx weliswaar ondubbelzinnig verklaringen af die regelrecht ingingen tegen de patronale argumenten. Hij legde zelfs verklaringen af die in de richting gingen van wat de kommunisten stelden. Wat te denken over zijn uitspraak dat: "de gemeenschap jaren aan een stuk middels miljarden scheepskrediet meegeholpen heeft aan de groei van de Boelwerf. Ik geloof dan ook dat de Boeldirectie verplichtingen heeft tegenover die gemeenschap." ?

Wat hij evenwel uit het oog verloor, was dat ook de regering, die grotendeels met arbeidersstemmen verkozen is, verplichtingen heeft tegenover de gemeenschap. Hij vergat te stellen dat de naoorlogse regeringen nagelaten hebben **de miljarden gemeenschapshulp aan Saverys te koppelen aan de waarborg inzake tewerkstelling.**

Wanneer minister Willockx met zijn uitspraken inging tegen de rechtse argumenten vond hij er tezelfdertijd geen graten in zich op te werpen als de grootste verdediger van de ontwerpbegroting 1982 en wees hij in een vraaggesprek met de Rode Vaan elke mogelijkheid af dat de regering de KAO-Waasland (en de werkzekerheidsclausule daarin) zou interpreteren in het belang van de Boelarbeiders.

Deze schijnbare dubbelzinnigheid verbergt in feite de politieke keuze van de huidige SP-politiek om **de kapitalistische crisis te beheeren in plaats van ze op te lossen.** Zoals de oude sociaal-demokraten hanteert hij in het Boelkonflikt de rol van de staat buiten en boven de klassebotsingen. In feite legde hij zich neer bij een overheidsrol die niet ingaat tegen de belangen van het patronaat alhoewel de miljarden gemeenschapsgelden die de overheid aan het patronaat versast heeft haar daarvoor wel het recht én de macht geeft.

Dit alles kwam het best tot uiting wanneer SP-minister van Arbeid en Tewerkstelling Dewulf zijn 'transaktioneel' voorstel aan de Boelarbeiders deed. Het voorstel Dewulf dat aan de stakers werd voorgelegd luidde: "...van de werklieden die hun opzegging hebben gekregen worden diegenen die de personeelsformatie van de N.V. Boelwerf niet hebben

verlaten, hetzij door elders aan het werk te gaan, hetzij door aanspraak te maken op werkloosheidsvergoeding, opgenomen in een tijdelijke reserve, en zulks voor een periode van drie jaar... Deze werklieden zullen bij voorkeur in aanmerking komen voor tewerkstelling bij de N.V. Boelwerf in vacante betrekking, rekening houdend met hun verworven anciënniteit op voorwaarde dat hun kwalifikatie voor de vakante betrekking dezelfde is of hoger dan deze van de andere kandidaten. Overeenkomstig het bedrijfsakkoord betreffende het Fonds voor Inkomenszekerheid van 9.06.1977 zullen gedurende dezelfde periode deze werklieden de voordelen van tijdelijke werklozen genieten en zullen zij derhalve kunnen rekenen op inkomenszekerheid a rato van 90% van hun loon...".

Deze tekst laat alle ruimte voor het Boelpatronaat. Hij werd goedgekeurd door patronaat en vakbondstop en met 62% van de stemmen verworpen door de stakers. Om aanvaard te zijn diende het voorstel 50 plus een van de stemmen te behalen. De adder onder het gras was dat de vakbondstop aan deze stemming het al of niet voortzetten van de staking had vastgeklonken waar zoals voorzien in de statuten, 66% van de stemmen nodig is om de staking verder te zetten. Dit voorstel hield de 128 afgedankten buiten en werd bijgevolg ook afgewezen door 62% van de stakers. Op dit cruciale moment van de staking zweeg minister Willockx als vermoord. Het voorstel van minister Dewulf gaf eigenlijk de doodsteek aan de Boelstakers. We zijn ervan overtuigd dat een dynamisch politiek front van SP-, KP- en ACW-verkozenen aan Dewulf niet eens de kans gegeven had zo'n voorstel ter stemming te leggen.

Tijdens de staking zagen wij een op het eerste zicht onnatuurlijk maar toch objectief bondgenootschap. Terwijl SP- en ACW-verkozenen geen vin verroerden om samen op te treden tegenover patronaat en regering (en dus de Boelarbeiders aan hun lot overlieten), werd vanuit een gans ander uitgangspunt door het gauchisme in hetzelfde stramien gewerkt. In hun quasi vergoddelijking van de massastrijd was het hun eerste zorg de strijd netjes gescheiden te houden van de politieke dimensie van de staking en eksklusief de solidariteit in de breedte te propageren. Het is dan ook niet te verwonderen dat de kommunisten in hun politieke houding in botsing kwamen met beide varianten van één en dezelfde houding. De kommunisten wilden juist een zo intens mogelijke wisselwerking tot stand brengen tussen een zo breed mogelijk opgevatte massastrijd én een front van solidaire politici.

De unieke rol van de kommunisten

De aanval van het Boelpatronaat op de sociale verworvenheden van de arbeiders was geen alleenstaand geval. Het is een algemeen gekoördineerd offensief. Op het moment dat de afdankingen bij Boel bekend geraakten (afdankingen die in het kader van een kostenbesparende

politiek gebeurden) waren de 5000 arbeiders van **Sidmar** in de Gentse kanaalzone eveneens gewikkeld in een strijd om de 10% loonsvermindering die de bazen daar voorstelden te counteren.

Een taak van de kommunisten bestond erin te helpen de verbinding tussen die twee strijdfronten te leggen. Dit zou wellicht ook gelukt zijn en misschien mede daardoor gaf het Sidmarpatronaat toe aan de eisen om die 10% te laten vallen.

Bij Boel echter bleef het patronaat onwrikbaar.

Van in het begin werd duidelijk dat het een principiële (en dus ook politieke) strijd zou moeten worden wilden de arbeiders winnen. Op 23 april (de staking begon op 10 april) kwamen de kommunisten van het Waasland onder leiding van het Federaal bestuur samen om hun houding te bepalen. Centraal in die verklaring stond dat de Boelstaking moest verbonden worden met de politieke niveaus op regionaal en nationaal vlak, dat de werkzekerheid voorzien in de Wase KAO moest gerespekteerd worden en dat in de streek vakbonden, politieke partijen en stakerskomitee samen, de onmiddellijke blokkering moesten eisen van de afdankingen en dat een tewerkstellingscel naar gelijkwaardige, vervangende tewerkstelling moest uitzien.

De voorstellen van de KP gingen regelrecht in tegen het simpelweg behouden van de afdankingen of simpelweg terug intrekken van de afdankingen. De kommunisten plaatsten zich van bij het begin tegen de "alles of niets" strategie. Door zo'n houding creëerde men een onderhandelingsbasis waarbij het essentiële van de KAO, nl. de werkzekerheid, zou gerespekteerd worden.

Naast de verticale solidariteit (politici, vakbonden en stakers) steunden de kommunisten alle initiatieven die de solidariteit in de breedte moesten uitbouwen. Dit ging van een lokaal solidariteitskomitee tot de 24-urenstaking in de metaalsektor van de provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen. De voorkeur ging uiteraard naar pluralistische, niet-marginale komitees. In Lokeren werd zo'n komitee opgericht naar aanleiding van een 1 mei-initiatief van de lokale KP-afdeling. Van dit komitee maakten de drie vakbonden deel uit, de Socialistische Gemeenschappelijke Aktie, jeugdgroepen, kristenen voor het socialisme en stakers woonachtig te Lokeren.

Naast het initiatief van Lokeren werd te Temse door de kommunisten aldaar gepoogd om op gemeentelijk vlak een politiek front op te bouwen. Ook werden door kommunistische syndikale militanten bij de 600 bedienden van de Boelwerf, via de BBTK, inspanningen gedaan om de solidariteit te organiseren. De BBTK moest hiervoor niet rekenen op de twee andere bediendenbonden en nog minder op de kaders.

Bij dit alles mag niet vergeten worden dat de kommunisten ernstig geremd werden om de staking te politiseren **daar zij in het stakerskomitee vrij zwak vertegenwoordigd waren**. Hoe belangrijk dit is werd

bewezen bij de strijd in Acec-Gent (1973) en bij RBP (1979) waarbij kommunistische syndikalisten een belangrijk aandeel hadden in de politisering van de strijd waardoor er bijgevolg ook positievere resultaten werden bereikt.

In beide voorbeelden kwam men tot een nauw samenspel tussen arbeiders in strijd in hun bedrijf en een front van politici, waaronder KP-kamerlid L. Van Geyt. Dit bewijst welke unieke rol de kommunisten kunnen spelen in beide frontzones — bedrijf en parlement — en de rol die zij kunnen spelen in het leggen van de nodige verbindingen. Ook tijdens de Boelstaking kwam het overduidelijk tot uiting dat de Kommunistische Partij een unieke rol te spelen heeft. Bij Boel was zij de enige politieke partij die, tegen gauchisme en reformisme in, duidelijk maakte dat de solidariteit met de Boelwerkers ook op politiek vlak concreet tot uiting moet komen en dat — omwille van de inzet van de strijd en de overweldigende politieke macht van de tegenstander — de opbouw van een politiek front prioritair moest zijn op de kleine partijpolitieke bekommernissen. Dat staat niet tegenover (zoals sommige middens maar al te graag willen doen geloven), maar is **komplementair** met de massastrijd.

De Boelstaking heeft ons — spijtig genoeg — een negatief bewijs gegeven van het belang van de politieke strijd. Het is een minister die — op het cruciale moment van de staking — de Boelarbeiders het mes in de rug heeft geploft. Hij kon daarvoor rekenen op een vakbondstop die de staking van bij het begin wantrouwig bekeek en de staking weken uit de nationale bladzijden van de vakbondswEEKbladen hield.

Het spreekt vanzelf dat de vakbondstoppen evenzeer ertoe hebben bijgedragen dat de strijd van de Boelarbeiders niet positief eindigde. Maar dit is een heel ander verhaal dat de arbeiders van Boel zelf kunnen schrijven en waar zij allicht, samen met vele andere vlaamse syndikalisten die de strijd op Boel volgden, de passende konklusies zullen uit trekken.

De gegevens over de Boelwerf komen voornamelijk uit het Jaarverslag 1980.